

VOORTGANGSNOTITIE EVALUATIE TIJDELIJKE WET BESTUURLIJKE MAATREGELEN TERRORISMEBESTRIJDING (TWBMT)

30 november 2023

Evaluatie van de Twbmt

De Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding (Twbmt) is op 1 maart 2017 in werking getreden voor een periode van vijf jaar en op 1 maart 2022 met vijf jaar verlengd. Artikel 12 van de Twbmt bepaalt dat de minister uiterlijk voor 1 september 2024 een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de wet in de praktijk aan de Staten Generaal stuurt. In een motie heeft het Kamerlid Koekkoek (Volt) in december 2021 aan de minister van Justitie en Veiligheid verzocht om de Twbmt jaarlijks te evalueren op basis van de ervaringen die tot dat moment beschikbaar zijn, teneinde te onderzoeken of de tijdelijke maatregelen nog steeds noodzakelijk en proportioneel zijn (Kamerstukken II, 2021–2022, 35 917, nr. 11). De leden Kuik (CDA) en Bikker (ChristenUnie) hebben de minister verzocht dat in de evaluatie wordt getoetst op de noodzakelijkheid en proportionaliteit van de afzonderlijke maatregelen en dat voor elk van de vijf in deze wet voorliggende maatregelen afzonderlijk de voorwaarden geformuleerd worden waaronder instandhouding van deze maatregelen noodzakelijk is (Kamerstukken II, 2021–2022, 35 917, nr. 15).

Voortgangsnotitie

Op dit moment wordt de Twbmt in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) geëvalueerd door een samenwerkingsverband van de Rijksuniversiteit Groningen, de Universiteit Utrecht en Pro Facto. Conform de wet zal de evaluatie uiterlijk 1 september 2024 aan de Staten Generaal worden verzonden. Er wordt uitvoering gegeven aan de motie van het lid Koekkoek (Volt) door in het laatste kwartaal van 2023 dit tussenproduct op te leveren, waarmee uw Kamer geïnformeerd wordt over de toepassing van de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding tot dat moment.

De achtergrond van de lopende evaluatie wordt toegelicht in deze notitie.

Centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag is:

‘Wat zijn de onderliggende veronderstellingen achter de maatregelen in de Twbmt, hoe en in welke omstandigheden worden ze toegepast, wat zijn de noodzaak, effecten en proportionaliteit van de maatregelen, wat zijn de voorwaarden om de afzonderlijke maatregelen in stand te houden, wat is de verhouding tot het strafrecht en hoe kan de rechtsbescherming zo nodig worden versterkt?’

Beleidstheorie Twbmt

Een beleidstheorie is het geheel van causale en andere veronderstellingen waarop een beleid rust. Doel van de Twbmt is, zo blijkt uit de wetsgeschiedenis, de bescherming van de nationale veiligheid tegen een terroristische dreiging. Het instrument daarvoor is om bestuurlijke maatregelen met een preventief karakter te kunnen opleggen in situaties waarin het strafrecht (nog) geen handelingsperspectief biedt.

De wet bevat vijf maatregelen, die in twee categorieën zijn in te delen:

- Het opleggen van vrijheidsbeperkende maatregelen (meldplicht, gebiedsverbod, contactverbod, uitreisverbod);
- Het afwijzen of intrekken van een subsidie, vergunning, ontheffing of erkenning.

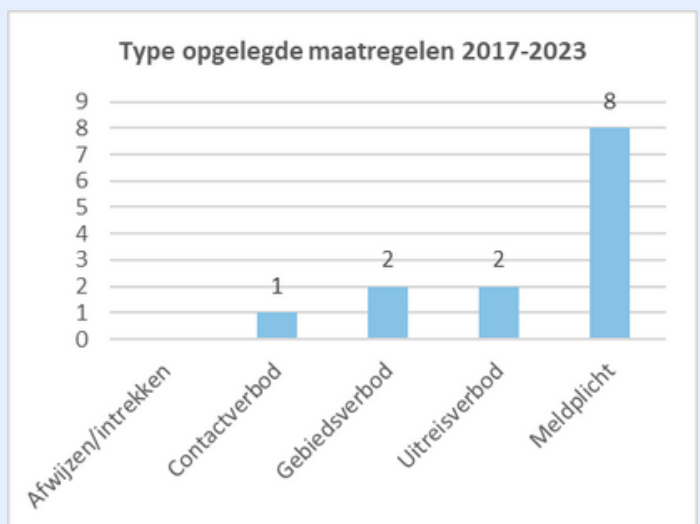
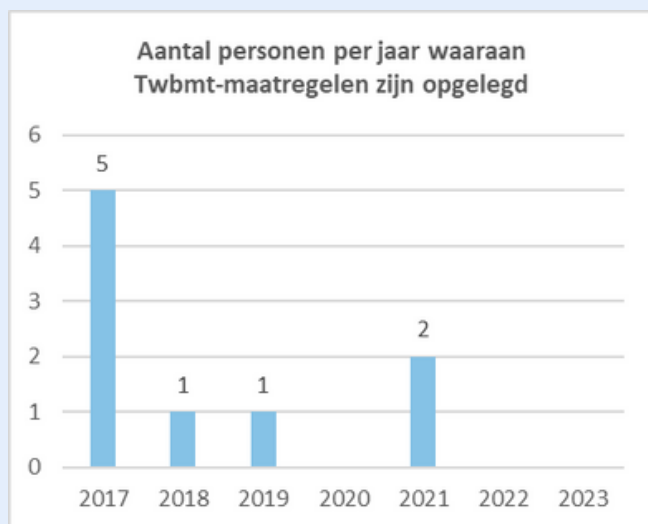
De maatregelen zijn telkens gericht op het voorkomen van terroristische activiteiten of de ondersteuning daarvan en hebben gemeen dat zij ertoe bijdragen de terroristische dreiging te verminderen en de nationale veiligheid te beschermen.

Schematisch ziet de beleidstheorie er als volgt uit:

Inzet Twbmt-maatregelen

In de periode van 2017 tot en met 2023 zijn aan negen personen maatregelen uit de Twbmt opgelegd. In totaal zijn aan deze personen dertien maatregelen opgelegd. De meeste maatregelen zijn in de periode 2017 tot en met 2019 opgelegd. De meldplicht is de maatregel die het meest is opgelegd (soms in combinatie met een van de andere maatregelen).

Onderzoeksmethoden

De onderzoeksmethoden die worden toegepast om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden, worden hieronder beschreven.

Deskresearch

Relevante bronnen, waaronder Kamerstukken, worden bestudeerd om de veronderstellingen bij de wet te achterhalen. De resultaten daarvan worden weergegeven in analyseschema's zoals bovenstaande. Ook wordt gekeken naar de effecten van soortgelijke maatregelen in andere wetgeving, zoals de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast.

Vragenlijstonderzoek

Er wordt een digitale vragenlijst uitgezet onder alle Nederlandse gemeenten. Hiermee wordt onder andere in beeld gebracht wat de verwachtingen en ervaringen van gemeenten zijn met de wet.

Casestudyonderzoek

Er worden twaalf Nederlandse gemeenten geselecteerd voor een casestudy, waarbij gesprekken worden gevoerd met de verschillende deelnemers van het lokaal casusoverleg. Dit levert informatie op over de toepassing van de wet in de praktijk.

Interviews

De onderzoekers spreken met vertegenwoordigers van het ministerie van JenV en de NCTV die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming en verlenging van de Twbmt en spreken daarnaast met vertegenwoordigers die betrokken zijn bij de uitvoeringspraktijk en concrete inzet van maatregelen. Daarnaast wordt in verschillende gemeenten gesproken met deelnemers van het lokaal casusoverleg (zie casestudyonderzoek).

Jurisprudentieonderzoek

Er worden rechterlijke uitspraken bestudeerd over de inzet van een Twbmt-maatregel en (als dat aan de orde is) de wijze waarop noodzakelijkheid en proportionaliteit aan bod komen.

Juridisch onderzoek

Alle maatregelen worden getoetst aan de waarborgen die voortvloeien uit artikel 6, 7 en 8 van het EVRM.

Dossieronderzoek

Alle (geanonimiseerde) dossiers worden bestudeerd waarbij een Twbmt-maatregel is opgelegd. Hiermee wordt zicht verkregen op de overwegingen die een rol spelen bij het toepassen van een Twbmt-maatregel en op de noodzaak, proportionaliteit en (mogelijk) de effecten van de opgelegde maatregelen.

Planning

De minister van Justitie en Veiligheid stuurt de evaluatie uiterlijk 1 september 2024 aan de Staten Generaal. Daarin wordt de hiervoor genoemde centrale onderzoeksvraag van het onderzoek beantwoord. Specifiek worden ook de in motie van de leden Kuik (CDA) en Bikker (ChristenUnie) gestelde vragen beantwoord. De evaluatie zal ook inzicht geven in de verhouding van de Twbmt tot het strafrecht en de wijzen waarop de rechtsbescherming eventueel kan worden verstrekt.